

บทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ
เขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด*
THE ROLE OF THE ECCLESIASTICAL OFFICIALS' SANGHA
ADMINISTRATION IN DHAMMAYUT SANGHA ADMINISTRATIVE AREA,
ROI ET PROVINCE

พระมหาอมรเทพ อมรธมโม (บุตรน้อย)¹ และ พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า²

Phramaha Amontep Amaradhammo (Butrnoi)¹ and Pornpimol Pochailar²

¹⁻²คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

¹⁻²Faculty of social sciences Mahamakut buddhist university, Thailand

Corresponding Author's Email: mahaamontep999@gmail.com

วันที่รับบทความ : 15 มกราคม 2569; วันแก้ไขบทความ 31 มกราคม 2569; วันตอบรับบทความ : 2 กุมภาพันธ์ 2569

Received 15 January 2026; Revised 31 January 2026; Accepted 2 February 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา นักรธรรม และตำแหน่ง 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ พระสังฆาธิการ (เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส) ในเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 173 รูป เครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามมี

Citation:

* พระมหาอมรเทพ อมรธมโม (บุตรน้อย) และ พรพิมล โพธิ์ชัยหล้า. (2569). บทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารสหศาสตร์การพัฒนาลังคม, 4(1), 721-742.

Phramaha Amontep Amaradhammo (Butrnoi) and Pornpimol Pochailar. (2026). The Role of The Ecclesiastical Officials' Sangha Administration in Dhammayut Sangha Administrative Area, Roi Et Province.

Journal of Interdisciplinary Social Development, 4(1), 721-742.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าที ค่าความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ด้านการศึกษา สงเคราะห์และด้านการปกครอง ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับ บทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามอายุ พรรษา วุฒิการศึกษา นกธรรม และตำแหน่ง โดยรวมและราย ด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ มีดังนี้ พระสังฆาธิการควรมีบทบาทเชิงรุกในการวางแผน พัฒนาและประสานความร่วมมือทั้งภายในคณะสงฆ์และกับหน่วยงานภายนอก เพื่อยกระดับคุณภาพการปกครอง การศึกษา การเผยแผ่การสาธารณสุข และการสาธารณสุขสงเคราะห์ให้สอดคล้องกับพระธรรมวินัยและความต้องการของสังคมร่วมสมัย อีกทั้งควรเน้น การใช้ทรัพยากรอย่างโปร่งใสและยั่งยืน เพื่อสร้างความศรัทธาและความมั่นคงแก่ พระพุทธศาสนาในระยะยาว

คำสำคัญ: บทบาท, การบริหารกิจการคณะสงฆ์, พระสังฆาธิการ, คณะสงฆ์ธรรมยุต

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the role of the ecclesiastical officials' Sangha administration in Dhammayut Sangha administrative area, Roi Et Province. 2) to compare the opinions on the role of the ecclesiastical officials' Sangha administration in in mention classified by age, years of monastic seniority (vassa), level of Dhamma education (Nak Tham), and position. 3) To study recommendations regarding the role of the ecclesiastical officials' Sangha administration in Dhammayut Sangha administrative area, Roi Et Province. The sample group consisted of 173 Buddhist ecclesiastical

administrators (Provincial Chief Monk, Deputy Provincial Chief Monk, District Chief Monk, Subdistrict Chief Monk, Abbots, and Assistant Abbots) within the Dhammayut Sangha administrative area, Roi Et Province. The research instrument used was a questionnaire with content validity between 0.67 to 1.00 and reliability at 0.92. The statistical analyses employed include frequency, percentage, mean, standard deviation. The statistics used for hypothesis testing include t-test, one-way analysis of variance (ANOVA), and content analysis.

The research found that: 1) The role of the ecclesiastical officials' Sangha administration in Dhammayut Sangha administrative area, Roi Et Province overall and aspect at a high level, ranked in order of average scores from highest to lowest as follows: public welfare, educational welfare, and administration, respectively. 2) The results comparison of the opinions on the role of the ecclesiastical officials' Sangha administration in Dhammayut Sangha administrative area, Roi Et Province classified by age, years of monastic seniority (vassa), level of Dhamma education (Nak Tham), and position show that overall and, in each aspect, there is no significant difference, which does not align with the research hypothesis. 3) The recommendations regarding the role of the ecclesiastical officials' Sangha administration in Dhammayut Sangha administrative area, Roi Et Province are as follows: Ecclesiastical administrators should play a proactive role in planning, development, and coordination both within the Sangha and with external organizations in order to enhance the quality of governance, education, propagation, public works, and public welfare in accordance with the Vinaya and the needs of contemporary society. In addition, emphasis should be placed on transparent and sustainable resource utilization to foster public confidence and ensure the long-term stability of Buddhism.

Keywords: The role, The ecclesiastical Officials' Sangha Administration, Ecclesiastical Administrators, Dhammayut Sangha

บทนำ

การปกครองคณะสงฆ์ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญ เพราะถ้ามีระบบปกครองที่ดีศาสนาก็มีความเจริญมั่นคงสืบไป การปกครองหรือการบริหารที่ดีนั้นจะต้องมีรูปแบบและวิธีการจัดการ มีแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับการแบ่งงานมอบอำนาจกระจายงาน ให้ผู้อยู่ฝ่ายบริหารระดับต่าง ๆ รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของตนและพัฒนาการในด้านต่าง ๆ เพราะการปกครองคณะสงฆ์ในปัจจุบันนี้ มีอำนาจรัฐและจารีตประเพณีเข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมีอิทธิพลเกิดขึ้นต้องอาศัยพระราชบัญญัติ คณะสงฆ์เป็นเกณฑ์ในการจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561) การปกครองคณะสงฆ์เป็นหัวใจสำคัญในการบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ โดยต้องปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย และกฎระเบียบจากมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ รวมถึงมติมหาเถรสมาคม พระบัญชา สมเด็จพระสังฆราช พร้อมนำวิทยาการบริหารสมัยใหม่มาใช้ ให้เหมาะสม กฎหมายว่าด้วย คณะสงฆ์บังคับใช้เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2561 โดยที่พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 หมวดที่ 3 ว่าด้วย การปกครองคณะสงฆ์ มาตรา 21 ความว่าการปกครองคณะสงฆ์ ส่วนภูมิภาคให้จัดแบ่งเขตปกครอง ดังนี้ (1) ภาค (2) จังหวัด (3) อำเภอ และ (4) ตำบล จำนวน และเขตปกครองดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายมหาเถรสมาคม และมาตรา 22 ความว่าการปกครองส่วนภูมิภาค ให้มีพระภิกษุเป็นผู้ปกครองตามชั้นตามลำดับ ดังต่อไปนี้ (1) เจ้าคณะ ภาค (2) เจ้าคณะจังหวัด (3) เจ้าคณะอำเภอ (4) เจ้าคณะตำบล (คู่มือพระสังฆาธิการ ฉบับพระสังฆาธิการ, 2564, หน้า 7) โดยการคณะสงฆ์นั้นแบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และด้านการสาธารณสงเคราะห์ (ณัฐฐาพร จินดาสวัสดิ์, 2558, หน้า 1)

บทบาทการดำเนินงานของคณะสงฆ์ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดภารกิจการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไว้ 6 ด้าน แม้คณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด จะมีการกำหนดแนวทางและดำเนินกิจกรรมเพื่อขับเคลื่อนภารกิจดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านการปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การศึกษาสงเคราะห์ การสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ แต่จากการรายงานการประชุมพระสังฆาธิการ พบว่ายังประสบปัญหาสำคัญหลายประการ ได้แก่ การกระจายอำนาจในการบริหารและการตัดสินใจยังไม่เพียงพอ ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาในระดับพื้นที่ขาดความคล่องตัว การบริหารงานของพระสังฆาธิการในแต่ละระดับ ยังขาดประสิทธิภาพและความต่อเนื่อง อีกทั้งการ

เผยแผ่พระพุทธศาสนายังประสบปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและทรัพยากรสนับสนุนด้านการศึกษา โดยเฉพาะงบประมาณสำหรับพระภิกษุสามเณร ซึ่งปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาบทบาทและรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบททางสังคมในปัจจุบัน (จากการรายงานการประชุมพระสังฆาธิการคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด, 2567)

ดังนั้น การบริหารกิจการคณะสงฆ์ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญเพราะถ้ามีระบบบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่ดีศาสนาก็จะมีความเจริญก้าวหน้า และมีความมั่นคงอยู่กับสังคมไทยไปอีกนาน การบริหารที่ดีนั้นจะต้องมีรูปแบบและวิธีจัดการหรือแนวคิดซึ่งขึ้นอยู่กับกรมอบหมายงานในการกระจายอำนาจของพระสังฆาธิการระดับสูงไปสู่พระสังฆาธิการที่มีระดับรองลงมาในการบริหารจัดการและพัฒนากิจการคณะสงฆ์ด้านต่าง ๆ ให้รับผิดชอบตามความรู้ความสามารถของแต่ละรูปบทบาทของพระสังฆาธิการ ในทุกระดับจึงเป็นสิ่งที่จะต้องพัฒนา มีการขับเคลื่อนตามกระแสสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ต้องมีการพัฒนาความรู้ประสบการณ์และเทคนิคในกิจการคณะสงฆ์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อพระพุทธศาสนาและคงไว้ซึ่งศรัทธาของพุทธศาสนิกชนให้ยั่งยืน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่อง บทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำผลวิจัยไปใช้ในการพัฒนางานของคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีคุณภาพประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อคณะสงฆ์ให้ดียิ่งขึ้นในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา นักรธรรม และตำแหน่ง
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง บทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ เขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ พระสังฆาธิการ (เจ้าคณะจังหวัด 1 รูป รองเจ้าคณะจังหวัด 2 รูป เจ้าคณะอำเภอ 17 รูป เจ้าคณะตำบล 39 รูป เจ้าอาวาส 191 รูป ผู้ช่วยเจ้าอาวาส 57 รูป) รวมทั้งสิ้นจำนวน 307 รูป (สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด ธรรมยุต, บัญชีกลางปี ประจำปี 2567 หน้า 346)

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) กลุ่มประชากร จำนวน 307 รูป ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 173 รูป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการวิจัยเรื่อง บทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) และเก็บข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้า รวบรวม จากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) จากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) คือ ข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือ ตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) มีลักษณะคำถามปลายปิด ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิ การศึกษานักธรรม และตำแหน่ง แบบสอบถามมีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) กำหนดน้ำหนักคะแนนเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในระดับ	มากที่สุด
4	หมายถึง	มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในระดับ	มาก
3	หมายถึง	มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในระดับ	ปานกลาง
2	หมายถึง	มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในระดับ	น้อย
1	หมายถึง	มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในระดับ	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended Question)

3.3.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้รวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยแบ่งสัมภาษณ์ ออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structural Interviewing Guideline) ซึ่งเป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open Ended Question) โดยกำหนดข้อความที่มุ่งเน้นถึงแนวทางในบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้
2. ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการรวบรวมข้อมูล ถึงพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากพระสังฆาธิการในเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด
4. นำแบบสอบถามที่รวบรวมมาได้ ทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลมีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจความสมบูรณ์ทั้งฉบับ
2. นำแบบสอบถามที่เลือกไว้แล้ว ดำเนินการให้คะแนนตามเกณฑ์

3. นำคะแนนที่ได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
4. วิเคราะห์ข้อมูลระดับบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งในภาพรวม รายด้านและเป็นรายข้อ แล้วแปรผลตามเกณฑ์การวิเคราะห์แต่ละข้อดังนี้

5	หมายถึง	มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในระดับ	มากที่สุด
4	หมายถึง	มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในระดับ	มาก
3	หมายถึง	มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในระดับ	ปานกลาง
2	หมายถึง	มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในระดับ	น้อย
1	หมายถึง	มีการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในระดับ	น้อยที่สุด

5. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบหาค่าความต่างของบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้ค่า F-test (One-ANOVA) ในการเปรียบเทียบตัวแปรที่มีค่ามากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป

6. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา นักรธรรม และตำแหน่ง โดยใช้ความถี่และร้อยละ

7. เก็บรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด โดยการแจกแจงความถี่ (Frequencies)

8. นำเสนอผลการวิจัยโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

9. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งส่วนใหญ่ข้อมูลที่น่าสนใจวิเคราะห์จะเป็นข้อความบรรยาย (Descriptive) ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์และจดบันทึก

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- สถิติที่ใช้ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง (ยูทอ ไทยวรรณ และ กุสุมา ผลาพรหม, 2553, หน้า 122)

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

n	หมายถึง	ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ
N	หมายถึง	ขนาดของประชากร
e	หมายถึง	ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่รับได้

สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ค่า IOC (Index of item objective congruence) (ศิริชัย พงษ์วิชัย 2554, หน้า 111)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้อง
$\sum R$	หมายถึง	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (a – Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 102) ดังนี้

$$a = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right)$$

เมื่อ a	แทน	ค่าความเชื่อมั่น หรือค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
k	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
$\sum S_i^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

3. สถิติพื้นฐาน

1. ค่าร้อยละ (Percentage) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 104) ดังนี้

$$P = \frac{F}{N} \times 100$$

เมื่อ P	แทน	ร้อยละ
f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) คำนวณจากสูตร บุญชม ศรีสะอาด, 2545, หน้า 105 ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม"
	N	แทน	จำนวนคน

3. ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) คำนวณจากสูตร (กัลยา วานิชย์บัญชา, (2548), หน้า 19) ดังนี้

$$S.D. = \sqrt{\frac{n\sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	X ²	แทน	ผลรวมกำลังสอง ของคะแนนในกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนคน
	\sum	แทน	ผลรวม

สถิติทดสอบสมมติฐาน

1. ค่า t-test ในการเปรียบเทียบตัวแปรอิสระสองกลุ่ม คำนวณจากสูตร (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) ดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2 + s_2^2}{n_1 + n_2}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤตในการแจกแจงแบบ t เพื่อทราบความมีนัยสำคัญ
	\bar{X}_1 \bar{X}_2	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2
	S_1^2		
	S_2^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1 และ กลุ่มที่ 2

n_1
 n_2 แทน จำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2

2. ค่า F-test ในการเปรียบเทียบตัวแปรอิสระตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป คำนวณจากสูตร (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563) ดังนี้

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณาใน F-distribution
	MS_b	แทน	ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
	MS_w	แทน	ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ รองลงมา คือ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านมีมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ด้านการปกครอง ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏดังนี้

1.1 ด้านการปกครอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ การบริหารจัดการกิจการของวัด เช่น บัญชีรายรับ-รายจ่าย ให้เป็นไปด้วยดี สามารถตรวจสอบได้ รองลงมา คือ การควบคุมดูแลพระสงฆ์และสามเณรในเขตปกครองเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การแบ่งบทบาทหน้าที่การปกครองมีความเหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ในเขตปกครองนั้นๆ ตามลำดับ

1.2 ด้านการศาสนศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดหาครูสอนแผนกธรรมและบาลี รองลงมา คือ การจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกธรรมและบาลี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ

การควบคุมดูแลและส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนแผนกธรรมและบาลี แก่พระภิกษุสามเณรอย่างทั่วถึง ตามลำดับ

1.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ มีการสนับสนุนการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาส รองลงมา คือ มีการการจัดตั้งโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การเป็นครูช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษาต่างๆ ตลอดจนสนับสนุนโรงเรียนวิถิพุทธ ตามลำดับ

1.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้และวิธีการเผยแผ่ธรรมะ รองลงมา คือ การจัดหาหนังสือไหว้พระสวดมนต์เพื่อผู้รักษาศีลฟังธรรมไว้เพียงพอ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การจัดตั้งห้องสมุดภายในวัดเพื่อประโยชน์ในการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรและประชาชน ตามลำดับ

1.5 ด้านการสาธารณูปการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ การจัดการอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัดเป็นไปอย่างเหมาะสม รองลงมา คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการวัดเพื่อจัดการด้านสาธารณูปการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การควบคุมดูแลการก่อสร้างถาวรวัตถุภายในวัดและที่ธรณีสงฆ์ ตามลำดับ

1.6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ การให้การสนับสนุนเงินทุนหรือดำเนินการสร้างถนน ประปาหมู่บ้าน ชุมชน รองลงมา คือ จัดทำถนนภายในวัดให้สะดวกแก่การสัญจรไปมา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การบรรเทาช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย อัคคีภัย ธรณีพิบัติภัย เป็นต้น ตามลำดับ

2. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ พรรษา วุฒิการศึกษา นักรธรรม และตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด

3.1 ด้านการปกครอง ได้แก่ ควรมีการมอบหมายภารกิจแก่พระสังฆาธิการ เช่น เจ้าคณะจังหวัด รองเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล และผู้ช่วยเจ้าอาวาสอย่าง

เหมาะสม ควรเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนชุมชนรอบวัด เพื่อให้กิจการคณะสงฆ์สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรอบ ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของพระภิกษุในปกครอง ทั้งด้านพระปริยัติธรรม การศึกษาศาสนาสมัยใหม่ และการอบรมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อสร้างพระสงฆ์ที่มีคุณภาพและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม

3.2 ด้านการศาสนศึกษา ได้แก่ ควรให้พระสังฆาธิการที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการศาสนศึกษาเข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและนโยบายการศึกษาของคณะสงฆ์ให้สอดคล้องกับพระธรรมวินัย ความต้องการของสังคม และนโยบายของมหาเถรสมาคม ควรส่งเสริมการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลี ตลอดจนการศึกษาสามัญควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม เพื่อสร้างพระภิกษุและสามเณรที่มีคุณภาพทั้งด้านวิชาการและการปฏิบัติ ควรมีการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีและสื่อการเรียนรู้สมัยใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล ควรให้ความสำคัญต่อการพัฒนาครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา หน่วยงานรัฐ และภาคประชาสังคม เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาพระพุทธศาสนาโดยรวม

3.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ได้แก่ พระสังฆาธิการควรมีบทบาทในการวางแผนส่งเสริม และพัฒนาระบบการศึกษาสงเคราะห์ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของพระภิกษุ สามเณร และเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ควรสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนการศึกษาและโครงการทุนการศึกษาเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนที่ขาดแคลน ตลอดจนส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้การจัดการศึกษาสงเคราะห์มีทรัพยากรและความต่อเนื่อง ควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาในสังกัดคณะสงฆ์ให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และเอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งด้านวิชาการและคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งควรติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงรูปแบบการศึกษาสงเคราะห์ให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบัน อันจะนำไปสู่การสร้างโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมและยั่งยืน

3.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้แก่ พระสังฆาธิการฝ่ายเผยแผ่พระพุทธศาสนาควรมีบทบาทในการกำหนดทิศทางและวางแผนยุทธศาสตร์การเผยแผ่ที่สอดคล้องกับพระธรรมวินัยและความต้องการของสังคมร่วมสมัย ควรส่งเสริมให้พระสังฆาธิการและพระนักเผยแผ่

ใช้วิธีการและสื่อที่หลากหลาย ทั้งการแสดงพระธรรมเทศนา การบรรยายธรรม การจัดโครงการอบรมคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนการเผยแพร่ผ่านสื่อดิจิทัลและเครือข่ายออนไลน์ เพื่อให้เข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มวัย พระสังฆาธิการควรประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา หน่วยงานรัฐ เอกชน และองค์กรชุมชน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาและการปลูกฝังคุณค่าพระพุทธศาสนาในสังคม ควรกำกับดูแลให้การเผยแพร่มีคุณภาพ สอดคล้องกับหลักพระธรรมวินัย และปรับตัวให้ทันต่อสภาพการณ์ของโลกสมัยใหม่ อันจะเป็นการสร้างความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองแก่พระพุทธศาสนาในระยะยาว

3.5 ด้านการสาธารณูปการ ได้แก่ พระสังฆาธิการด้านสาธารณูปการควรมีบทบาทสำคัญในการวางแผน พัฒนา และดูแลโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนสาธารณูปโภคที่เกี่ยวข้องกับวัดและคณะสงฆ์ให้มีความมั่นคง เป็นระเบียบ และเอื้อต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ และพุทธศาสนิกชน ควรส่งเสริมการก่อสร้างและบูรณะศาสนสถาน อาคารเรียนพระปริยัติธรรม อาคารสาธารณประโยชน์ ตลอดจนสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และเป็นไปตามพระธรรมวินัย รวมถึงกฎหมายและข้อกำหนดของรัฐ ควรให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โปร่งใส และมีส่วนร่วมจากชุมชน เพื่อสร้างความศรัทธาและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ควรพิจารณาแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในวัด การอนุรักษ์พื้นที่สีเขียว และการใช้พลังงานอย่างยั่งยืน เพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางทางจิตใจที่สอดคล้องกับการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมร่วมสมัย อันจะนำไปสู่ความมั่นคงของพระพุทธศาสนา และประโยชน์สุขของสาธารณชนโดยรวม

3.6 ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ ได้แก่ พระสังฆาธิการในด้านสาธารณะสงเคราะห์ควรมีบทบาทในการกำหนดนโยบาย วางแผน และดำเนินกิจกรรมเพื่อบรรเทาทุกข์และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งในยามปกติและยามเกิดภัยพิบัติ ควรจัดตั้งหรือสนับสนุนกองทุนเพื่อการช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส เด็กกำพร้า และผู้สูงอายุ รวมทั้งสนับสนุนกิจกรรมสาธารณประโยชน์ที่เอื้อต่อสังคม เช่น การจัดโครงการบวช (บ้าน-วัด-โรงเรียน) การอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน และการรณรงค์ป้องกันปัญหาสังคม นอกจากนี้ พระสังฆาธิการควรประสานความร่วมมือกับองค์กรภาครัฐ เอกชน และประชาสังคม เพื่อระดมทรัพยากรและเสริมพลังการดำเนินงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ยั่งยืน อีกทั้งควรกำกับดูแลให้การสาธารณะสงเคราะห์ดำเนินไปอย่างโปร่งใส ยุติธรรม และไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย อันจะเป็นการเสริมสร้างศรัทธาของพุทธศาสนิกชนและทำให้พระพุทธศาสนา มีบทบาทในการเกื้อกูลสังคมร่วมสมัยอย่างแท้จริง

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุตจังหวัดร้อยเอ็ด

4.1 ด้านการปกครอง คือ มีการกำกับดูแลพระภิกษุสามเณรให้ดำรงตนอยู่ในพระธรรมวินัยและกฎหมายอาญา มคอค ตลอดจนการจัดโครงสร้างการปกครองให้มีความเป็นเอกภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ พระสังฆาธิการยังมีบทบาทในการสร้างกลไกการประสานงานระหว่างวัด ชุมชน และหน่วยงานภาครัฐ เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติศาสนกิจ รวมทั้งมีหน้าที่ เป็นผู้นำทางจริยธรรมและแบบอย่างที่ดีให้แก่พระภิกษุสามเณร และพุทธศาสนิกชนในท้องถิ่น อีกทั้งพระสังฆาธิการมีบทบาทสำคัญในการรักษาความเรียบร้อย และความบริสุทธิ์ของพระธรรมวินัย การกำกับดูแลพระภิกษุสามเณรในเขตปกครองถือเป็นหัวใจหลัก เน้นการป้องกันมิให้เกิดความเสื่อมเสียแก่พระพุทธศาสนา โดยการกำหนดมาตรการปกครองที่ชัดเจน สร้างความเข้มแข็งในวัดแต่ละแห่ง และยกระดับพระสงฆ์ให้ดำรงตนอย่างเหมาะสม รวมถึงบริหารจัดการทรัพยากรของคณะสงฆ์อย่างมีระบบ เช่น การจัดโครงสร้างการทำงาน การวางแผนกิจกรรมทางศาสนา และการกระจายภาระงานอย่างเหมาะสม ถือเป็นการพัฒนาการปกครองเชิงบริหารที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการของพุทธศาสนิกชน ให้เป็นศูนย์กลางความร่วมมือกับชุมชน การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานราชการและประชาชนในพื้นที่ จะช่วยให้การปกครองของคณะสงฆ์เป็นไปอย่างราบรื่น เกิดความศรัทธาและการสนับสนุนร่วมกันระหว่างศาสนากับสังคม

4.2 ด้านการศึกษา คือ พระสังฆาธิการมีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลโรงเรียนพระปริยัติธรรมและกิจการการศึกษาพระปริยัติธรรมในเขตปกครอง โดยเน้นการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้รับความรู้ทั้งทางธรรมและทางโลกอย่างสมดุล เพื่อสร้างพระสงฆ์ที่มีความรู้รอบด้านและสามารถนำไปใช้เผยแผ่ศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและสนับสนุนการศึกษาพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลี ตลอดจนการดูแลให้วัดต่าง ๆ ในเขตปกครองมีระบบการเรียนการสอนที่มีมาตรฐาน เป็นการปลูกฝังความรู้คู่คุณธรรมแก่พระภิกษุสามเณรและพุทธศาสนิกชน เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนได้รับความรู้ตรงตามหลักพระพุทธศาสนาและเหมาะสมกับบริบทปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นให้การเรียนรู้ของพระภิกษุสามเณรเชื่อมโยงกับการปฏิบัติจริง โดยเน้นการนำความรู้ทางพระพุทธศาสนา

ไปใช้ในการเผยแผ่และบริการสังคม การจัดกิจกรรมอบรมหรือการพัฒนาทักษะการเทศน์ การสื่อสาร และการใช้สื่อสมัยใหม่ จึงเป็นสิ่งที่พระสังฆาธิการควรสนับสนุนอย่างยิ่ง

4.3 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ คือ การมีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้วัดเป็นแหล่ง การศึกษาของพระภิกษุ สามเณรตลอดจนเยาวชนโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ การจัด ทุนการศึกษา การดูแลค่าใช้จ่ายด้านการเรียน และการเปิดโอกาสให้พระภิกษุ สามเณร เด็ก และเยาวชน ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมหรือโรงเรียนที่วัดอุปถัมภ์ ถือเป็นภาระลด ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและสร้างโอกาสที่เท่าเทียม การศึกษาสงเคราะห์มิได้จำกัด เพียงด้านวัตถุหรือทุนทรัพย์เท่านั้น แต่ควรเน้นการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เข้าสู่ระบบการเรียนการสอน เพื่อสร้างเยาวชนที่มีทั้งความรู้ทางโลกและคุณธรรมทางธรรม การสนับสนุนให้โรงเรียนและวัดทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดจึงเป็นบทบาทสำคัญ ในการ เชื่อมโยงการทำงานระหว่างวัด โรงเรียน หน่วยงานราชการ และองค์กรภาคเอกชน เพื่อให้เกิด การระดมทรัพยากรและความร่วมมือในการช่วยเหลือด้านการศึกษาแก่เด็กและเยาวชน การสร้างเครือข่ายดังกล่าวจะทำให้การศึกษาสงเคราะห์มีความยั่งยืน

4.4 ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา คือ พระสังฆาธิการมีบทบาทสำคัญในการกำกับ ดูแลให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นไปตามแนวทางพระธรรมวินัยที่ถูกต้อง ไม่บิดเบือน หลักธรรม และเน้นการสอนให้เข้าใจง่าย สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในจังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นหัวใจของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ซึ่งการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันต้อง อาศัยสื่อที่เข้าถึงประชาชนอย่างรวดเร็ว โดยใช้สื่อออนไลน์และเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การถ่ายทอดสดธรรมเทศนา หรือการผลิตสื่อธรรมะออนไลน์ เพื่อเข้าถึงเยาวชนและสังคม สมัยใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้ง การเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีคุณค่า ต้องเชื่อมโยงกับ วิถีชีวิตชุมชนที่ต้องส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาในท้องถิ่น เช่น งานบุญประเพณี ค่ายคุณธรรม และกิจกรรมจิตอาสา เพื่อให้พระพุทธศาสนาเป็นพลังที่สร้างความสามัคคีและเสริมคุณธรรม แก่ประชาชนในพื้นที่

4.5 ด้านการสาธารณูปการ คือ การบูรณะและพัฒนาศาสนสถานให้มีความมั่นคง สวยงาม และเหมาะสมต่อการประกอบศาสนกิจ ทั้งยังต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่น เพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางจิตใจของชุมชนและเป็นมรดกทางศาสนาที่สืบทอดไปถึงชน รุ่นหลัง การสาธารณูปการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรและงบประมาณ พระสังฆาธิการ จึงมีหน้าที่กำกับดูแลให้การจัดสรรทรัพยากรเป็นไปอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และใช้เพื่อ ประโยชน์สูงสุดของคณะสงฆ์และสาธุชน การบริหารอย่างมีธรรมาภิบาลจะช่วยสร้างความ

ศรัทธาและความเชื่อมั่นแก่พุทธศาสนิกชน ในการสร้างสาธารณูปโภคที่ชุมชนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกัน เช่น ศาลาการเปรียญ หอสมุด หรือศูนย์เรียนรู้ชุมชน ถนน น้ำประปา หรือสิ่งอำนวยความสะดวกในวัด ที่จะต้องบริหารจัดการในลักษณะนี้จะช่วยให้วัดกลายเป็นศูนย์กลางการพัฒนาสังคมอย่างแท้จริง

4.6 ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ คือ การที่พระสังฆาธิการเข้ามามีบทบาทสำคัญในการกำกับและส่งเสริมให้พระสงฆ์เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือประชาชนในยามเกิดวิกฤติ เช่น น้ำท่วม ภัยแล้ง หรือโรคระบาด การเป็นศูนย์กลางการประสานงานและการระดมทรัพยากรเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนถือเป็นภารกิจสำคัญที่สะท้อนถึงความใกล้ชิดระหว่างคณะสงฆ์กับสังคม อีกทั้งการส่งเสริมกิจกรรมช่วยเหลือผู้ยากไร้ เด็กกำพร้า ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ทั้งในรูปแบบของทุนการศึกษา เครื่องอุปโภคบริโภค หรือโครงการฟื้นฟูคุณภาพชีวิต สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงช่วยบรรเทาความทุกข์ยาก แต่ยังสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับพระพุทธศาสนาในท้องถิ่น รวมไปถึงการมีบทบาทในการปลูกฝังจิตสำนึกแห่งการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้แก่พระสงฆ์ สามเณร และประชาชนในชุมชน การจัดโครงการจิตอาสาและกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ร่วมกัน จะช่วยเสริมสร้างความสามัคคี ลดความเห็นแก่ตัว และทำให้วัดเป็นศูนย์กลางแห่งความเมตตา

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านการสาธารณูปการ 6) ด้านการสาธารณะสงเคราะห์ เป็นภารกิจหลักของคณะสงฆ์ ที่ต้องบริหารและดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับพระธรรมวินัยและบทบาททางสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2564, หน้า 4) กล่าวว่า การบริหารงานคณะสงฆ์นั้น พระสังฆาธิการระดับต่าง ๆ มีความสำคัญมาก เนื่องจาก มีหน้าที่ในการ ปกครอง ดูแล สร้างความเชื่อมั่น เข้มแข็งและนำมาซึ่งการดำรงอยู่ของพระพุทธศาสนา บริหารงาน คณะสงฆ์อย่างเรียบร้อยดีงามตามหลักพระธรรมวินัยและวิถีชาวพุทธ ตามประเพณี วัฒนธรรมไทย จะบังเกิดความสำเร็จในการส่งเสริมกิจการพระพุทธศาสนาให้ยั่งยืนถาวรสืบไป การบริหารกิจการ คณะสงฆ์ของจังหวัดสระบุรี ดำเนินการไปตามแนวทาง ระเบียบ กฎเกณฑ์ในการปกครองสงฆ์ ตามภารกิจ

หลักทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการปกครอง 2) ด้านการศาสนศึกษา 3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ 4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา 5) ด้านการสาธารณูปการ 6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์

1) ด้านการปกครอง ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่อยู่ในลำดับต่ำสุด เมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทบาทด้านการปกครองเป็นภารกิจที่ต้องอาศัยโครงสร้างการบริหารตามลำดับขั้นและการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการกิจการของวัด สะท้อนถึงหลักความโปร่งใส และธรรมาภิบาล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2555) ที่กล่าวว่าการปกครองคณะสงฆ์ต้องตั้งอยู่บนหลักพระธรรมวินัยควบคู่กับระบบระเบียบที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม การแบ่งบทบาทหน้าที่การปกครองยังมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า อาจสะท้อนข้อจำกัดด้านการกระจายอำนาจ

2) ด้านการศาสนศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการจัดการครูสอนแผนกธรรมและบาลี แสดงให้เห็นว่าพระสังฆาธิการให้ความสำคัญกับคุณภาพการจัดการศึกษา อันเป็นรากฐานของการสืบทอดพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2542) ที่กล่าวว่าการศึกษาทางพระพุทธศาสนาต้องมุ่งพัฒนาทั้งปัญญาและคุณธรรมควบคู่กัน อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนอย่างทั่วถึงยังมีข้อจำกัดอาจเนื่องมาจากทรัพยากรด้านบุคลากรและงบประมาณ

3) ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการสนับสนุนการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่ด้อยโอกาส สะท้อนบทบาทของคณะสงฆ์ในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2564, หน้า 4) กล่าวว่า ภารกิจในการจัดการศึกษาเพื่อพุทธศาสนิกชน ที่มุ่งเน้นการปลูกฝังศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน เพื่อให้พวกเขามีความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

4) ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการฝึกอบรมพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้และทักษะในการเผยแผ่ธรรมะ แสดงถึงความตระหนักในบทบาทหลักของคณะสงฆ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระมหาฉัตรชัย มูลสาร (2564, หน้า 17) กล่าวว่า การเผยแผ่พระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการสำคัญในการถ่ายทอดหลักธรรม คำสอนและคุณค่าทางจิตใจไปสู่ประชาชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม การเผยแผ่จึงมิใช่เพียงการ

สื่อสารเชิงความรู้เท่านั้น หากแต่เป็นการสร้างแรงบันดาลใจ ความศรัทธา และความผูกพันทางจิตวิญญาณระหว่างพระพุทธศาสนากับสังคมในบริบทของสังคมร่วมสมัย วิธีการเผยแผ่มีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น โดยอาศัยทั้งสื่อมวลชน สื่อดิจิทัล บุคคลผู้ทำหน้าที่เผยแผ่ และกิจกรรมทางศาสนาเป็นกลไกสำคัญในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างกว้างขวาง

5) ด้านการสาธารณูปการ ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการจัดการอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกภายในวัดให้เหมาะสม สะท้อนบทบาทด้านการบริหารจัดการทรัพยากรของพระสังฆาธิการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2564, หน้า 1-4) การสาธารณูปการเป็นภารกิจสำคัญของคณะสงฆ์ที่มุ่งพัฒนาและดูแลวัดในฐานะศูนย์กลางทางศาสนาและสังคม โดยมีได้จำกัดอยู่เพียงการก่อสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสถานเท่านั้น หากยังครอบคลุมถึงการจัดการสภาพแวดล้อมสิ่งปลูกสร้าง สาธารณูปโภค และศาสนสมบัติทั้งหมดของวัดให้มีความเป็นระเบียบ สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย และเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ของพระสงฆ์และประชาชน การบริหารงานด้านสาธารณูปการจึงเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการวางแผน การดูแลบำรุงรักษา และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและโปร่งใส ภายใต้กรอบของกฎหมาย พระธรรมวินัย และมติขององค์กรปกครองคณะสงฆ์

6) ด้านการสาธารณสงเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดและอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระสังฆาธิการมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายวางแผน และดำเนินกิจกรรมบรรเทาทุกข์และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชน ทั้งในยามปกติและยามเกิดภัยพิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูมณูกิจจาทร (2565, หน้า 94) ได้อธิบาย การสาธารณสงเคราะห์เป็นภารกิจสำคัญของคณะสงฆ์ในการช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน โดยยึดหลักเมตตาธรรมและประโยชน์ส่วนรวมเป็นพื้นฐาน การดำเนินงานด้านนี้เป็นกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมการจัดสรรทรัพยากร การช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ประสบภัย พร้อมทั้งการประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนและเสริมสร้างสังคมที่เอื้อเพื่อเกื้อกูลอย่างยั่งยืน

2. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม อายุ พรรษา วุฒิการศึกษา นักรธรรมและตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ

พระครูประโชติ อินทคุณ (อินทโชโต) และคณะ (2567, หน้า 30-31) ได้ศึกษา บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง บทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ เขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยสรุปได้ว่า 1) บทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านการปกครอง ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการเขตปกครองคณะสงฆ์ธรรมยุต จังหวัดร้อยเอ็ดจำแนกตามอายุ พรรษา วุฒิการศึกษา นักรธรรม และตำแหน่ง โดยรวมและรายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ มีดังนี้ พระสังฆาธิการควรมีบทบาทเชิงรุกในการวางแผน พัฒนาและประสานความร่วมมือทั้งภายในคณะสงฆ์และกับหน่วยงานภายนอก เพื่อยกระดับคุณภาพการปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ และการสาธารณสุขสงเคราะห์ให้สอดคล้องกับพระธรรมวินัยและความต้องการของสังคมร่วมสมัย อีกทั้งควรเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างโปร่งใสและยั่งยืน เพื่อสร้างความศรัทธาและความมั่นคงแก่พระพุทธศาสนาในระยะยาว **ข้อเสนอแนะ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย** 1) คณะสงฆ์ควรกำหนดนโยบายการบริหารจัดการที่เน้นการกระจายอำนาจและการมอบหมายภารกิจแก่พระสังฆาธิการในทุกระดับอย่างเหมาะสมและเป็นระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน พร้อมทั้งส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชน เพื่อให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสังคมร่วมสมัย 2) ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาพระภิกษุและสามเณรอย่างรอบด้าน ทั้งด้านพระปริยัติธรรม การศึกษาสามัญ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และคุณธรรมจริยธรรม รวมถึงการพัฒนาครูพระสอนศีลธรรมและระบบการศึกษาสงเคราะห์ เพื่อสร้างบุคลากรทางพระพุทธศาสนาที่มีคุณภาพ สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) คณะสงฆ์ควรกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การเผยแผ่

พระพุทธศาสนาที่ทันสมัย ใช้สื่อและรูปแบบการสื่อสารที่หลากหลาย ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานศึกษา หน่วยงานรัฐ เอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้พระพุทธศาสนาเข้าถึงประชาชนทุกกลุ่มวัย และมีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรมและแก้ไขปัญหาสังคมอย่างเป็นรูปธรรม 4) ควรกำหนดนโยบายการพัฒนาวัดและกิจการสาธารณูปการ-สาธารณสงเคราะห์ โดยยึดหลักความโปร่งใส การมีส่วนร่วม และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ควบคู่กับการดูแลสิ่งแวดล้อมและการช่วยเหลือสังคม เพื่อให้วัดเป็นศูนย์กลางทางจิตใจและการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน **ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ** 1) พระสังฆาธิการทุกระดับควรปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทและความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายอย่างชัดเจน และต่อเนื่อง โดยเน้นการทำงานเชิงบูรณาการระหว่างระดับการปกครอง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระภิกษุ สามเณร และชุมชนรอบวัด ตลอดจนเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปสู่การบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาพปัญหาในพื้นที่ 2) ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนางานด้านการปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ และการสาธารณสงเคราะห์ โดยจัดทำแผนงานหรือโครงการที่ชัดเจน มีการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ และติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความสามัคคีและความโปร่งใสภายในวัด 3) ควรพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนและการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้หลากหลายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้สื่อ เทคโนโลยีดิจิทัล และกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้การถ่ายทอดหลักธรรมสามารถเข้าถึงประชาชนและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ควรให้ความร่วมมือกับคณะสงฆ์ในการดำเนินกิจกรรมด้านการพัฒนาชุมชน การสาธารณสงเคราะห์ และการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยร่วมวางแผน สนับสนุนทรัพยากร และประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความต่อเนื่องและสร้างประโยชน์แก่ชุมชนอย่างแท้จริง **ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป** 1) การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในพื้นที่อื่น ๆ หรือในระดับภูมิภาคและระดับประเทศ รวมถึงเปรียบเทียบระหว่างคณะสงฆ์นิกาयต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถอธิบายภาพรวมของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น 2) ควรนำการวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อันจะช่วยเสริมความสมบูรณ์และความ

นำเชื่อถือของผลการวิจัย 3) การวิจัยในอนาคตควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบทบาทและประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เช่น ภาวะผู้นำ การกระจายอำนาจ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล หรือการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อพัฒนาแบบจำลองหรือรูปแบบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ที่เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธรรมยุต). (2567). บัญชีกลางปี ประจำปี 2567. ร้อยเอ็ด: สำนักงานเจ้าคณะจังหวัดร้อยเอ็ด (ธรรมยุต).
- ณัฐฐาพร จินดาสวัสดิ์. (2558). การปกครองคณะสงฆ์ในประเทศไทย: กรณีศึกษา มหาเถรสมาคม. ใน การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารจัดการสาธารณสุข. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาฉัตรชัย มูลสาร. (2564). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยพระสงฆ์ผ่านวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนา ฉบับมุขปาฐะ. นครปฐม: สถาบันวิจัยญาณสังวรมหาวิทยาลัยมหา มกุฏราชวิทยาลัย.
- พระครูประโชติอินทคุณ (อินทโชโต) และคณะ. (2567). บทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของเจ้าอาวาสในเขตอำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารวิชาการการจัดการภาครัฐและเอกชน, 5(3), 30-40.
- พระครูมนูญกิจจาทร. (2565). การบริหารกิจการคณะสงฆ์. วารสารศาสตร์แห่งพุทธ, 1(2), 78-95.